

OHJAUSKEINOT							
Sektorit	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa totutusohjelmassa	Lisätieto
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Rahoitus jätevesiverkoston laajentamiseen, siirtoviemäreiden rakentamiseen sekä viemäriverkoston saneeraamiseen	MMM, YM, kunnat, vesihuoltolaitokset	Maakunnan liitot, Kuntaliitto, VVY	jatkuva	1	Kyllä	
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Tekopohjaveden valmistamiseen soveltuvien pintavesien selvittäminen ja turvaaminen maankäytön suunnittelulla	ELY, kunnat, vesihuoltolaitokset, maakunnan liitot	vesiensuojeluyhdistykset		3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Vesihuoltolaitosten riittävän henkilöstön varmistaminen	Vesihuoltolaitokset	Kunnat, VVY		3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Asutusjätevesien typenpoiston toteuttaminen	AVIt, ELY-keskukset, YM	Vesihuoltolaitokset, kunnat, VVY, SVYL	käynnissä	2	Kyllä	
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Hulevesien käsittelyn kehittäminen ja opastus	Kunnat, MMM, YM	ELY-keskukset, maakunnan liitot, Kuntaliitto, vesihuoltolaitokset	käynnissä	2		Kuntaliiton kokoama hulevesiopas valmistumassa. Pohjavesialueilla toimenpiteenä puhtaiden hulevesien talteenotto ja imeytys.
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Hulevesilainsäädännön kehittäminen	MMM, YM	kuntaliitto, ELY-keskukset, vvy		1	Kyllä	
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jätevesilietteen käsittelyn, käytön ja loppusijoituksen ohjeistus ja valvonta sekä tekniikan ja käytäntöjen kehittäminen	Vesihuoltolaitokset,MMM, YM, kunnat	ELY-keskukset, Evira, Kuntaliitto, MTK	käynnissä	2	Kyllä	
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Erityistilanteita koskevien varautumissuunnitelmien pitäminen ajan tasalla	Kunnat, vesihuoltolaitokset, MMM	ELY-keskukset, AVIt (ympäristöterveys), Valvira, vesihuoltopooli, alueelliset vesiensuojeluyhdistykset, pelastuslaitokset	käynnissä	2	Kyllä	
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Korvaus- ja muiden vastuukysymysten määrittäminen (verkotot, hulevedet)	MMM	YM, vesihuoltolaitokset, vvy, kuntaliitto		1		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Yhdyskuntien ja teollisuuden jätevesien yhteiskäsittelyn edistäminen	YM, ELY-keskukset	kunnat, vesihuoltolaitokset		2		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Lupamenettelyä täydentävät vapaaehtoiset kuormitusta alentavat toimet	Kunnat, vesihuoltolaitokset	VVY, ELY-keskukset		3		Esim. Vantaanjoen jätevesiylivuotojen toimenpideohjelma (HSV ja VHVSY)
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jäteveden ohjauksutusten valvonnan tehostaminen	ELY, kunnat, vesihuoltolaitokset	VVY, vesiensuojeluyhdistykset		3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivitys	Kunnat	Vesihuoltolaitokset, ELY-keskukset, Kuntaliitto, VVY	käynnissä	3	Kyllä	Päivitetään viiden vuoden välein ellei mitään erityistä syytä ilmene.
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Haja-asutusalueen yhteispuhdistamoratkaisujen suunnittelu, toteutus ja huolto	Kunnat, kiinteistönomistajat, kyläyhdistykset	Vesihuoltolaitokset, ELY-keskukset,		3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Alueellisten haja-asutusalueiden jätevesihuoltoa edistävien organisointi- ja rahoitusmallien kehittäminen	YM, MMM	ELY-keskukset, maakunnan liitot		2		Uudenmaan liitto myöntänyt maakuntien kehittämisrahaa haja-asutuksen jätevesihankkeisiin
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jätevesisuunnittelijoiden koulutus	Oppilaitokset, alan järjestöt	YM, SYKE, ELY-keskukset, kunnat, vesiensuojeluyhdistykset		2		

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa toteutusohjelmassa	Lisätieto
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Haja-asutuksen jätevesien käsittelyjärjestelmien tutkimus ja kehitystyö	SYKE	vesiensuojeluyhdistykset, kunnat, oppilaitokset, ELY-keskukset		1		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Ympäristönsuojelumääräysten kehittäminen ranta-alueilla, pohjavesialueilla ja kuormitukselle herkillä alueilla	Kunnat	ELY-keskukset, kuntaliitto		3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jätevesien käsittelytarpeen huomioon ottaminen rakennusjärjestyksessä	Kunnat	ELY-keskukset, kuntaliitto	osittain käynnissä	3		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jätevesien käsittelylaitteistoja koskevien jätevesikäsittelyvaatimusten yhtenäistäminen	YM, kuntaliitto	SYKE, ELY-keskukset		2		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Kehitetään nykyisiä taloudellisia ohjauskeinoja kuten kotitalousvähennystä ja korjausrakentamisen tuen perusteita	YM	kuntaliitto, verohallinto		1		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Jätevesijärjestelmän uusimiseen myönnettävien avustusten ohjaaminen kuiva- ja vähävetisille käymäläratkaisuille	YM	ELY-keskukset, vesiensuojeluyhdistykset		1		
Yhdyskunnat sekä haja-asutus	Kiinteistökohtaisten jätevesi- ja öljylaitteistojen tuntemuksen parantaminen	YM, kunnat, pelastuslaitokset	vesiensuojeluyhdistykset, kunnat, alan järjestöt (Huussiry), SYKE ja oppilaitokset, Kuntaliitto	jatkuva	1	Kyllä	
Maatalous	Ympäristötukijärjestelmän alueellisten rajoitteiden vähentäminen ja tukien kohdentaminen kaikkein kuormittavimmille lohkoille.	MMM, YM	SYKE, MTT, ELY-keskukset, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Valmistelu: 2011–2013 Toteutus: 2014–	1	Kyllä	Osa uuden ympäristötukijärjestelmän valmistelua. UUELYn edustaja työryhmässä (ehdotettu)
Maatalous	Jatkoselvitys maatalouden ravinnekuormituksen vähentämiseksi	YM, MMM	SYKE, MTT, ELY-keskukset, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Toteutus: 2011–	1	Ei	Osallistutaan valtakunnallisiin vesiensuojeluhankkeisiin
Maatalous	Maan rakenteen parantamiseen tähtäävien pitkäkestoisten toimenpiteiden houkuttelevuuden lisääminen, myös vuokratelloilla	YM, MMM	SYKE, ELYt, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Valmistelu: 2011-2013. Toteutus: 2014-	2	Ei	Edistetään RaHa-hankeessa
Maatalous	Vuokrateltojen vuokraustilanteen parantaminen	MMM, YM	tuottajajärjestöt, kunnat, ELY	Jatkuva	1	Ei	Ohjataan kaavoitusta pois pelloilta. Tukipolitiikka ja kaavaohjaus.
Maatalous	Tilakohtainen, käytännön tasolle menevä vesiensuojelusuunnitelma kaikille tiloille	YM, MMM	ELY, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Valmistelu: 2011–2013, toteutus 2014-	2	Kyllä	Osallistutaan uuden tukijärjestelmän valmisteluun. Suunnitteilla uuteen ympäristötukeen. Vireillä alueellinen yhteistyöhanke ProAgrian kanssa. Vaatii paljon resursseja. Kustannukset tiloille?
Maatalous	Tukimuodot muille kuin aktiiviviljelijöille	MMM, YM	ELY, tuottaja- ja neuvontajärjestöt		1	Ei	
Maatalous	Maatilojen konekenttien ja muiden pinnoitettujen alueiden hulevesien käsittelyn kehittäminen	YM, MMM	MTT, SYKE, ELY, tuottaja- ja neuvontajärjestöt		1	Ei	Edistetään vesiensuojeluhankkeiden ja ympäristölupaprosessien yhteydessä. MTK:n Tyyppinavettahanke

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa toteutusohjelmassa	Lisätieto
Maatalous	Laajempialainen suunnittelu valuma-alueittain	YM, MMM, ELYt	SYKE, MTT, ELY-keskukset, kunnat, tuottaja- ja neuvontajärjestöt		2	Ei	Edistetään kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden yleissuunnittelussa ja vesiensuojeluhankkeissa
Maatalous	Kesantovelvoitteen palauttaminen	YM, MMM	SYKE		4	Ei	Ei valtakunnallisesti päätettävissä
Maatalous	Energiakasvien tuen palauttaminen	YM, MMM			4	Ei	
Maatalous	Tilakohtaisen neuvonnan ja koulutuksen järjestäminen	MMM, YM, ELYt	Tuottaja- ja neuvontajärjestöt, oppilaitokset	Valmistelu: 2011–2013 Toteutus: 2014–	2	Kyllä	Osallistutaan uuden tukijärjestelmän valmisteluun
Maatalous	Viranomaisten ja viljelijöiden välisen tiedonvaihdon tehostaminen	MMM, YM, ELYt	Kunnat, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Käynnissä	2	Ei	Osallistuttu tiedotushankkeen toteuttamiseen 2007-
Maatalous	Maatalous- ja ympäristöviranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittäminen	MMM, YM, ELYt		Käynnissä	2	Ei	Järjestetään vuosittain yhteinen neuvottelupäivä
Maatalous	Lannoitus-suositusten tarkistaminen ohjeistukseen ja ympäristötukijärjestelmiin liittyen	MMM, YM,	SYKE, MTT, ELY-keskukset, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Valmistelu: 2011–2013 Toteutus: 2014–	1	Ei	Edistetään uuden ympäristötukijärjestelmän valmistelussa
Maatalous	Riittävät resurssit kotieläintilojen lannan peltokäytön valvontaan	MMM, YM, ELYt	SYKE, MTT		1	Ei	Resurssikysymys
Maatalous	Paikallisesti sovellettavan tiedon avaaminen maataloille, pelto-ojien, osavaluma-alueiden ja päävaluma-alueilla	ELYt, kunnat	Tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Osittain käynnissä	2		Edistetään RaHa-hankkeessa
Maatalous	Uusien tiedotus- ja neuvontakanavien kehittäminen mm. hevosilallisille	ELYt, kunnat, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Hevosjärjestöt	Käynnissä	2	Ei	Edistetään tiedotushankkeessa
Maatalous	Hevostallien ympäristönsuojeluneuvonta, -valvonta ja ohjeistus	YM, ELYt, kunnat	Tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Käynnissä	2	Ei	Tehdään resurssien puitteissa
Maatalous	Peltojen kasvukuntoa parantavien toimenpiteiden toteuttamista edistetään Ravinnehuhtoumien hallinta (RaHa) -hankkeessa	UUDELY	MTK-Uusimaa, NSP	Käynnissä	3	Ei	Käynnissä ja saatu vuodeksi lisärahoitus
Maatalous	Pelloilta huuhtoutuvien ravinteiden käsittelyn kehittäminen ja kehitystyön rahoittaminen	YM, MMM	SYKE, MTT, ELYt, tuottajajärjestöt	Valmistelu: 2011–2013 Toteutus: 2014–	2	Ei	Edistetään vesiensuojeluhankkeissa. Uudellamaalla esim. RaHa-hankkeessa ja kipsin käyttöä koskevassa Trap-hankkeessa
Maatalous	Karjanlannan ja puhdistamolietteen hyötykäytön kehittäminen ja kehitystyön rahoittaminen	YM, MMM, Kunnat	MTT, SYKE, ELYt, tuottaja- ja neuvontajärjestöt, Evira	Käynnissä	1	Kyllä	Edistetään ELSU:n kautta
Maatalous	Maatalouden ravinnekuormituksen vähentämistoimien vaikutusten ja kustannustehokkuuden arviointi	MMM, YM	SYKE, MTT, ELYt, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Käynnissä	2	Ei	Osallistutaan Mytvas-tutkimukseen ja edistetään RaHa-hankkeessa
Maatalous	Uusien, tehokkaiden ympäristötukimuotojen löytäminen	MMM, YM	SYKE, MTT, ELYt, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Käynnissä	1	Kyllä	Osallistutaan uuden tukijärjestelmän valmisteluun
Maatalous	Maan rakenneongelmien ratkaisemiseen liittyvien menetelmien kehittäminen	MMM, YM	SYKE, MTT, ELYt, tuottaja- ja neuvontajärjestöt	Käynnissä	2	Ei	Edistetään Uudellamaalla RaHa-hankkeessa
Metsätalous	Teknis-taloudellisesti parhaiden vesiensuojelutoimenpiteiden käytön laajentaminen, ohjeistus ja edistäminen	MMM, metsäkeskukset, metsänhoitoyhdistykset, Tapio	ELY-keskus	Käynnissä	2	Kyllä	Ohjeistusta tulossa TASO-hankkeesta. Metsäverkko-hanke.

Sektorit	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa totutusohjelmassa	Lisätieto
Metsätalous	Luonnonhoitohankkeet herkille alueille, KEMERA-rahoituksen lisääminen	MMM	Metsäkeskukset		1	Kyllä	Edellyttää riittävää Kemera-rahoitusta
Metsätalous	Metsätalouden sisäisen laadunvalvonnan (omavalvonta) ja sertifiointin kehittäminen metsätaloustoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa	PEFC Suomi, TASO-hanke	Metsätalouden toimijat	Käynnissä, jatkuva	1	Kyllä	Vuosittaiset auditoinnit, kriteerit uudistetaan 5-vuotiskausittain, uusin kausi alkoi 2011
Metsätalous	Metsätalouden toimenpiteiden valuma-aluekohtainen suunnittelu	MMM	Metsäkeskus		1	Kyllä	Ohjeistusta kehitetään TASO- ja Waterpraxis hankkeissa
Metsätalous	Toimijoiden jatkuva koulutus ohjeistuksen ja suositusten hyvään tuntemiseen ja ohjeiden noudattamiseen	MMM, Tapio	Metsäkeskus, Metsäverkko-hanke	Käynnissä, jatkuva	3	Kyllä	Osin Metsäverkko-hanke
Metsätalous	Lisääntyvän metsänlannoituksen vesistövaikutusten ja kokonaistaloudellisuuden selvittäminen	MMM			1	Kyllä	Seurantaverkon perustaminen metsätalouden vaikutusten seurantaan
Metsätalous	Metsätaloustoimenpiteiden (erityisesti metsäojitusten) suunnittelua ja toteutusta ohjaavan lainsäädännön kehittäminen	MMM			1		
Metsätalous	Metsätalouden vesistö- ja pohjavesivaikutuksia selvittävän tutkimuksen lisääminen	MMM			1	Kyllä	TASO -hanke
Liikenne	Vesiliikenteen jätevesien käsittelyn koskevan lainsäädännön kehittäminen	LVM, YM, merenkululaitos			1		
Liikenne	Vastaanottojärjestelmien ja jätehuoltosuunnitelmien kehittäminen	Satamat			2		Tavoitteena asemaverkoston kaksinkertaistaminen vuoteen 2015 mennessä
Liikenne	Meriliikenteen typpioksidipäästöjen rajoittaminen	LVM			1		
Liikenne	Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelmien laatiminen	Pelastuslaitokset	ELY-keskus		3	Kyllä	SÖKÖII-hankkeessa on laadittu toimintamalli suuren öljyntorjuntaoperaation koordinoitiin rannikon öljyntorjunnasta vastaaville viranomaisille
Liikenne	Rahoitus torjuntakaluston hankintoihin ja ylläpitoon sekä koulutukseen ja valvontaan	YM			1	Kyllä	Öljysuojamaksu kolminkertaistettu vuosille 2010-2012
Liikenne	Parannetaan haitallisten aineiden esiintymistä, käyttäytymistä ja vaikutuksia koskevaa tietoperustaa.	SYKE			1	Kyllä	
Liikenne	Kehitetään meriliikenteen tietoteknisiä valmiuksia ja luotsipalveluja	LVM, Trafi			1	Kyllä	
Liikenne	Alusten valvontaan liittyvien seurantamenetelmien kehittäminen ja ajanmukaistaminen	LVM, Trafi	SM, RVL, merivartiostot		1	Kyllä	
Liikenne	Hulevesien käsittelyn huomioiminen teiden suunnittelu-, rakentamis- ja kunnostusvaiheessa	LVM	ELY-keskus		2		
Liikenne	Kehitetään kemikaalikuljetusten tilastoimista ja rekisteröimistä, kokonaiskartoituksen laatimista ja Itämeren laajuista kemikaalien riskienhallintaa	LVM	TUKES, HELCOM		1	Kyllä	
Liikenne	Vaarallisia aineita kuljettavien (maa- ja meriliikenne) ympäristötietoisuuden ja hätätilannekoulutuksen lisääminen sekä erityiskoulutuksen järjestäminen	LVM			1	Kyllä	
Liikenne	Yhdyskuntarakenteen eheytyksen edistäminen	kaikki			2		
Teollisuus	Häiriöpäästöjen vähentämistoimenpiteet	toiminnanharjoittajat	AVI:t, ELY-keskukset ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset	käynnissä	3		Esim.m SAPPI Kirkniemen investoinnit häiriötilanteiden vähentämiseksi (mm. sähkösaannin turvaaminen)

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa totutusohjelmassa	Lisätieto
Teollisuus	Lupavalvontaan liittyvien määräaikaistarkastusten kehittäminen	ELY-keskukset	YM, toiminnanharjoittajat ja kuntien		2		
Teollisuus	Luvituksen korvaaminen hyvin valmistetuilla ilmoitusmenettelyillä ja normiohjauksella	YM	AVI:t, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset, Syke ja toiminnanharjoittajat		1		
Teollisuus	Teollisuuslaitosten ympäristöluvuissa tulee esittää velvoite koota tiedot vesiensuojeluinvestoinneista, niiden mitoituksesta, investointiajankohdista ja käyttökustannuksista teollisuutta koskeviin tietojärjestelmiin	AVIt	Toiminnanharjoittajat, ELY-keskukset, YM ja Syke		4		Lupavelvoite voidaan korvata yhteistyöllä Tilastokeskuksen kanssa. Tilastokeskus kokoaa jo tarvittavia tietoja.
Teollisuus	Toiminnanharjoittajan, luvittajan ja valvojan välisen hyvän yhteistyön ja toimivan tiedonkulun turvaaminen	YM	AVI:t, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja toiminnanharjoittajat		2		YM:n järjestämät koulutustilaisuudet
Teollisuus	Neuvova puhelin erityisesti pienille, keskisuurille ja toimintansa aloittaville yrityksille	YM, TEM ja toimialajärjestöt			4		Toteutetaan nettipohjaisesti.
Teollisuus	Koulutus erityisesti haitallisista aineista sekä pinta- ja pohjavesiin liittyvistä kysymyksistä	YM, Syke ja Tukes	ELY-keskukset, toiminnanharjoittajat, AVIt ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset	Käynnissä	2		
Teollisuus	Samana sektorin sisällä toimivien teollisuuslaitosten yhteistyö esim. varastointiin liittyvien kysymysten järjestämisessä (esim. öljyalalla hyviä kokemuksia)	Toimialajärjestöt		Käynnissä	1		Suurilla toimialoilla jo käynnissä (mm. metsäteollisuus)
Teollisuus	Hyvien käytäntöjen ja BAT -tekniikan tietopankki (ympäristöjärjestelmiin ja päästökauppaan, liittyvät tarkastukset, energiakatselmukset, turvallisuustarkastukset ja ympäristölupien valvonta)	SYKE ja YM		Käynnissä	1	Kyllä	Kehitetään tiedonvaihtoa parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta. Osallistutaan aktiivisesti EU:n BAT -vertailuasiakirjojen uudistamiseen Suomessa merkittävillä toimialoilla ja lupamenettelyissä sovelletaan uudistuvan
Teollisuus	Työterveydestä, kemikaaliturvallisuudesta ja ympäristönsuojelusta vastaavien valvontaviranomaisten yhteistyön kehittäminen ja menettelyjen yhtenäistäminen	YM, TEM ja STM	Alojen eri viranomaiset	Osittain käynnissä	2		Turvallisuuden ja ympäristönsuojelun osalta yhteistyö jo olemassa. TUKES:in ja ELY-keskuksen yhteisvalvontakäyntejä vielä kehitettävä
Teollisuus	Synergiaetujen hakeminen luvituksessa eri toimijoiden välillä (esim. teollisuus- ja asukasjätevesien käsittelyn yhdistäminen samaan puhdistuslaitokseen)	Kunnat, toiminnanharjoittajat, ELYt, AVIt			3		
Teollisuus	Yhteisten ja yhtenäisten toimintalinjojen luominen valuma-alueen kunnissa (mm. kaavoitus, ranta-alueiden kaavoitus, jätevesien käsittely), mukaan lukien pohjavesialueet	Maakuntien liitot, kunnat ja ELY-keskukset					

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa toteutusohjelmassa	Lisätieto
Teollisuus	Teollisuussektorilla tehostetaan haitallisten aineiden määräyksiä ympäristöluvissa. Lupaa varten selvitetään haitallisten aineiden käyttö ja päästöjen merkittävyys ympäristölupaprosessin yhteydessä ja asetetaan tarvittaessa päästö- ja tarkkailumääräyksiä. Sekä teollisuuslaitosten että teollisuuden kaatopaikkojen haitallisten aineiden tarkkailua kehitetään.	toiminnanharjoittajat, AVIt, ELYt, SYKE		Käynnissä	1	Kyllä	Tunnistetaan vesiympäristölle haitallisten aineiden päästöt ja vähennetään niitä ympäristölupamenettelyn avulla. Vesiympäristölle haitallisten aineiden vaikutuksia pyritään tunnistamaan ja vähentämään edelleen lupamenettelyllä. Haitallisten aineiden tarkkailuja tehostetaan uusien ohjeistojen mukaisesti (mm. Haitallisten aineiden velvoitetarkkailun ohjeistus HARHAtyöryhmä) ja näistä aineista syntyviä riskejä vesiympäristölle vähennetään.
Teollisuus	Haitallisiin aineisiin liittyvää tietopohjaa ympäristölupaprosessissa parannettava	AVIt	Toiminnanharjoittajat, ELY-keskukset, YM ja Syke				
Teollisuus	Selvitykset tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta	Toiminnanharjoittajat ja Syke		Käynnissä	3		Mm. Lohjanjärven yhteistarkkailussa kattava ravinnetaseselvitys 2013
Kalankasvatus	Kalankasvatuksen sijainninhajaus	MMM, ELY-keskus	YM, RKTL, kalankasvattajat, maakuntien liitot, Metsähallitus	Suunnitelma tehty Suomalahdelle	2	Kyllä	Sisältyy valtioneuvoston periaatepäätökseen kansallisesta vesiviljelyohjelmasta 2015. Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt sijainninhajausuunnitelman Suomalahdelle
Kalankasvatus	Rehujen ja ruokintamenetelmien kehittäminen	MMM	RKTL, rehuteollisuus, YM, kalankasvattajat, yliopistot			Kyllä	
Turvetuotanto	Uusien turvetuotantoalueiden sijainninhajaus	YM, AVI, ELY, Uudenmaan liitto, kunnat	Turvetuottajat, GTK, TEM, yliopistot, muut tutkimuslaitokset		2	Kyllä	Uudenmaan maakuntakaava
Turvetuotanto	Turvetuotannon tuotantomenetelmien ja vesiensuojelun kehittäminen	Turvetuottajat, YM, Keski-Suomen ELY, SYKE	TEM, tutkimuslaitokset, VTT, TEKES, yliopistot		1	Kyllä	TUKOS- ja TuVeKe-hankkeet
Vedenotto	Suoja-alueiden pakkolunastuksen mahdollistaminen lainsäädäntöä muuttamalla	MMM, YM			1	Ei	
Vedenotto	Raakaveden seurantavelvoitetta koskevan vesihuoltolakia tarkentavan asetuksen laatiminen	YM, MMM, STM	ELY-keskukset ja AVIt, Kuntaliitto, kunnat, vesihuoltolaitokset, MTK		1	Kyllä	
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Ekologisen tilan paranemista tukevan vaellusesteiden poistostrategian luominen ja rahoituksen järjestäminen sen toteuttamiseksi valta-kunnantasoisena selvityksenä	MMM	YM, ELY-keskukset, kalastusjärjestöt, RKTL, SYKE, Energiateollisuus	Valmistuu v. 2011	2	Kyllä	Kansallinen kalatiestrategia valmisteilla
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Säännöstelykäytäntöjen tarkistaminen ekologisen tilan paranemista tukevaksi ja ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioon ottavaksi	MMM	YM, ELY-keskukset, kalastusjärjestöt, RKTL, SYKE, Energiateollisuus	Valmistuu v. 2011	2	Kyllä	Kansallinen kalatiestrategia valmisteilla
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Ruoppausten (erityisesti pienet hankkeet) ohjeistus, valvonta, yhteisvaikutusten arvioinnin kehittäminen sekä yhteisten linjojen luonti laajemmalle alueelle	YM, ELYt, AVIt, kunnat	MMM, Suomen maanrakennusliitto	Valmistelu 2011-2012 Toteutus 2013		Kyllä	

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa toteutusohjelmassa	Lisätieto
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Vesistöjen kunnostukseen liittyvän rahoituksen kehittäminen. Vaihtoehtoisia toiminta-, osallistumis- ja rahoitusmallien kehittäminen.	YM, MMM, SYKE, järvien hoitoyhdistykset, säätiöt, vesialueen omistajat	ELY-keskukset, maakuntien liitot, vesiensuojeluyhdistykset	Jatkuvaa	2	Kyllä	Kehitetään kunnostusstrategian ja kalatiestrategian yhteydessä
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Kunnostussuunnitelmien tekeminen tai teettäminen toimenpiteitä vaativiin vesimuodostumiin (suuret tai hyvää huonommassa tilassa olevat vesimuodostumat)				4	Kyllä	Käsitelty pintavesien toimenpidetaulukossa
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Omaehtoisen vesistöjen kunnostustoiminnan aktivoiminen.	ELY, YM, SYKE, kunnat, alueelliset vesiensuojeluyhdistykset, järvien hoitoyhdistykset	yrietykset säätiöt, järvien hoitoyhdistykset vesialueen ja rannan omistajat		2	kyllä	Sisältää toimenpiteiden tekemisen talkoovoimin ja myös rahoituslähteiden hankinnan. Kuuluvat kunnostustyöryhmän esityksiin
Vesistöjen kunnostus säännöstely ja rakentaminen	Haitallisilla aineilla pilaantuneiden sedimenttien kartoitus ja riskien hallinta	Toiminnanharjoittaja, kunta, ELY	Vesiensuojeluyhdistykset		3		Haitallisilla aineilla pilaantuneet sedimentit kartoitetaan systemaattisesti mm. päästölähdekartoituksilla. Lisäksi laaditaan riskienhallintasuunnitelma, jossa on priorisoitu kiireellisimmät toimenpidekohteet ja niillä toteutetaan tarvittavat riskinhallintatoimet. Rannikon sedimenttejä kartoitettu EVIRA:n selvityksessä
Muut ohjauskeinot	Maankäytön, vesihuollon ja vesienhoidon suunnittelun yhteistyö (mm. valuma-alueetarkastelu)	maakunnan liitto, kunta, ELY-keskus			3	Ei	Uusi ohjauskeino. Tämä sisältää useita alla esitettyjä ohjauskeinoja.
Muut ohjauskeinot	Pinta- ja pohjavesien tilan huomioon ottavat kaavamääräykset (esim. rantarakentamisessa kuivakäymäläpakko)	kunta			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Kaavoituksen ulottaminen koskemaan kattavammin myös vesialueita	kunta, maakunnan liitto	ELY-keskus		3	Ei	NANNUT-hanke
Muut ohjauskeinot	Valuma-alueiden merkitseminen kaavakartoille kaikilla kaavatasoilla pohjavesialueiden tapaan	kunta, maakunnan liitto			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Yhteisten poliittisten linjausten muodostaminen ja sopiminen alueellisesti	maakunnan liitto, kunta, ELY-keskus			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Erialaisten toimintojen sijoituksen ohjaus vesiensuojeluperusteisesti	maakunnan liitto. Kunta			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Turvetuotannon aluevaraukset maakuntakaavoihin riittäviin ympäristö- ja vesistöselvityksiin perustuen	maakunnan liitto			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Ilmastonmuutoksen, mm. tulvien, huomioon ottaminen kaavoituksessa	kunta, ELY-keskus			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Hulevesisuunnitelmien laatiminen kunnille ja ylikunnallisesti	kunta, kuntayhtymät, maakunnan liitto			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Hulevesien käsittelyn ottaminen huomioon rakentamisessa	kunta			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Selvitettävä rakentamisen vaikutus vesistöihin (hydrologiaan, kuormitukseen ym.)	kunta			3	Ei	
Muut ohjauskeinot	Ohjeistuksen yhdenmukaistaminen esim. valuma-alueilla (rakentamiskäytännöt, jätevesien käsittely)	kunta			3	Ei	Valtakunnallinen ohjeistus ja yhdenmukaistaminen ministeriöiden vastuulla

Sektori	Toimenpide	Vastuutaho	Yhteistyötahot	Aikataulu	Kategoria (1-4)*	Valtakunnallisessa toteutusohjelmassa	Lisätieto
Muut ohjaukeino	Ranta-alueiden kaavoituskäytäntöjen yhdenmukaistaminen ja tarkastelu laajemmassa mittakaavassa (esim. valuma-alueella)	maakunnan liitto, kunta			3	Ei	
Muut ohjaukeino	Rantakaavoihin laaditaan kattavat vaikutusarviot vesiluontoon	kunta, maanomistaja			3	Ei	Uusi ohjaukeino
Muut ohjaukeino	Kaavasuosituksen ja alueellisten ympäristönsuojelumääräysten hyödyntäminen kuntakaavoituksessa (esim. ranta-alueella rannan käsittelyä koskevat määräykset, rakennusluvut, vesiensuojelua tukevat kaavamääräysten, jätevesi- ja lämmitysjärjestelmien valintaan liittyvät määräykset (saaristossa / ranta-alueella kuivakäymälät ym.), rakennuskorkeudet (tulva-alueiden huomioon ottaminen))	kunta			3	Ei	
Muut ohjaukeino	Kaavoittajien ja rakennustarkastajien vesiensuojelukoulutus	kunta			3	Ei	Uusi ohjaukeino
Muut ohjaukeino	Vesiensuojelun liittäminen kaavojen osallistumis- ja arviointisuunnitelmiin	kunta			3	Ei	Uusi ohjaukeino
Muut ohjaukeino	Maankäyttö- ja rakennuslain antamien mahdollisuuksien hyödyntäminen menettelytapoja ja lainsäädäntöä tarkistamalla	kunta, maakunnan liitto			3	Ei	
Muut ohjaukeino	Vesienhoidon rahoitusohjelman kehittäminen toimeenpanon julkista rahoitusosuutta vastaavaksi	YM,MMM, VM	ELYt, SYKE		1	Kyllä	
Muut ohjaukeino	Valvonnan ja tiedotuksen lisääminen (mm. öljysäiliöt, pk-yritykset, lannanlevitys, ruoppaukset)	kunta, toimijat			3		
Muut ohjaukeino	Ennako-ohjauksen varmistaminen (esim. vesienhoitoa koskevien asioiden käsittely osana kaavoitusta koskevia kuntien kehittämiskeskusteluja)	kunta, ELY-keskus			3		
Muut ohjaukeino	Pohjavesivaroihin liittyvän tutkimuksen ja kehittämisen riittävä rahoitus	YM, MMM, STM, LVM, TEM	ELYt, kunnat, Metla, SYKE, GTK, yliopistot ja korkeakoulut, vesihuoltolaitokset ja muut toiminnanharjoittajat, TEKES, Suomen Akatemia	2011-	1	Kyllä	
Muut ohjaukeino	Hajakuormituksen vähentämisen kustannustehokkaat toimenpiteet ottaen huomioon sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin	kunta, ELY-keskus			3		

- * 1. Valtakunnallinen ohjaukeino, jonka edistymiseen pyritään vaikuttamaan
2. Valtakunnallinen ohjaukeino, jossa on Uudenmaan omia projekteja tms.
3. Uudenmaan oma ohjaukeino
4. Ohjaukeino ei enää ajankohtainen